

(המשך מעמוד 51)

מפלגות האלה הפסידה 20 אלף שקל. כל אחת מהן הפסידה מאות ואלפים על פירסום וכל אחת עלתה למדינה עשרות אלפי שקלים.

מה דעתך על תעמולת הכ"חירות של המערך?

כוננת המערך בבחירות האלה היתה להתרכז בעיקר בענייני-סנים — בבעיות כלכליות. המערך נכשל בזה, כיוון שהיה זהיר מדי ולא רצה לתת לעם תוכנית אמיתית. נתנו הבטחות. מה ישיגו, איך ישיגו, את זה לא אמרו. המערך הציע תמרוקים, אלא שבתמרוקים לא מרפאים דבר. תרופות שבהן ניתן לרפא הן מרות בדרך כלל. וכך, משלא השיגו דבר בשטח הפנימי-כלכלי, התגלגל העניין לנושאי חוץ וביטחון, שבהם היתה, כמובן, ירו

האינך סבור שהבעייה ה"עדתית, שכאה לירי ביטוי בכח"ר, שרירה וקיימת בארץ מאז ומתמיד?

מעודי לא הבנתי את כל העניין הזה. שקוראים לו ספרדים. כמובן, שיש הבדל מסויים בין עולים מארצות שונות. מבחירי נה זו עלייה מפולין מתייחסת בחשדנות לעלייה של יקים, אנגלו-סכסים בונים להם שיכונים נפרדים, והתימנים הוותיקים הם עדה סגורה. את יודעת שישאל ישיעיהו? היה תמיד מתלונן אצלי, שר אנחנו, האשכנזים, גונבים לתימנים את הבחורות היפות ביותר. יוצאי עיראק מחזיקים מעמד ביחד, בדרך כלל הביאו איתם כסף, בנו דירות יפות. הם שונים מהתימנים, וישנם מרוקאים, השונים מתור ניסאים. אחר כך יש אותם ספרדים, סמ"ר טי"תניקים. הם חושבים עצמם לאריסטו

באדר עם גודה מאיר

בקיאות בלתי-יריגילה בנוהלי הכנסת

קרטים יותר גדולים מכל השאר. אבל להגיד ספרדים ולא-ספרדים, בתור שני עולמות, את זה לא הבנתי אף פעם.

כעת יש דור חדש וזה מטשטש לגמרי — בתי-ספר, צבא, דיסקוטקים, שפת-הים, נישואין. באצ"ל היו מצד אחד עולי פולין ביה"ריים, שהיו רוב דומיננטי, והיו עדות-המזרח. אבל אף פעם לא היו אשכנזים וספרדים. אני זוכר שפעם, בר לטרון, בא יום-כיפור, אני לא כל כך מתמצא בסידור. קראתי לאלה ולאלה ואמרתי: אני מציע לכם בית-כנסת משותף ליום-כיפור. בין העצירים יש תמיד רבנים או חצאי-רבנים, והם לא הסכימו.

היה לי חבר-כנסת מסייעתי, לא חשוב השם, ספרדי במאה אחוזים, פנים כהים משלי, שתמיד היה אומר, "אנו הספרדים". בא אלי חבר שלו מארץ מוצא, ואמר לי: הוא משקר, הוא לא ספרדי, אצלנו בעיר היה מתפלל בבית-כנסת אשכנזי. אז אני לא מבין, פשוט לא מבין. בונים עיריות-פיתוח, שמים אצבע על המפה, מכניסים עולים לעיריות-פיתוח, אחר-כך מוכרחים למצוא להם תעסוקה. אז מוציאים להם עבודה בבתי-החרושת של הק"ר בוצים בסביבה. בתור פועלים מדרגות נמוכות. הבעיה התפרצה בקריית-שמונה, אבל זוהי בעיה מתמדת. יש בעיה שרק הזמן יכול למצוא לה פתרון. אצל עדות מסוימות הנהוג הוא הרבה ילדים, כן ירבו. בעדות מסוימות אחרות הנהוג הוא הפוך. ברור שמישפחה יכולה לרכוש יותר אמצעים למען ילד אחד מאשר עבור שמונה ילדים. כאן המדינה חייבת לעשות מאמץ, כדי לקדם מידה מסוימת של שוויון.

אתה באמת מאמין שאפשר לפתור את הבעייה העדתית עם הזמן?

אני חושב שעניין העדות הוא מחיר של העלייה והמדינה חייבת לחסל את

ח"כ מפאי והעבודה, שהיה יו"ר הכנסת, יליד תימן.

הבעייה לאט לאט. לדעתי יש התקדמות ניכרת. כמובן, שבמצב זה אני חשדני מאוד כלפי ספרדים-מיקצועיים.

למי אתה קורא ספרדי-מיקצועי?

לזה האומר אני ספרדי, ולכן אני רוצה להיות מנהיג ספרדי. במה הוא יותר טוב מאחרים, שהוא רוצה להיות מנהיג של ספרדים? תראי, תהליכים סוציאליים דורשים זמן. אדם שעשה הרבה מאוד בכיוון זה היה מסא"ניק בשם זלמן ארן, שהיה שריה-חינוך.

ברשותך, נחזור לתקופת ה"בחירות. מה דעתך על האלימות שפשפה באסיפות בחירות ומי דדעתך אשם בכך.

אלימות? לא היתה אלימות מיוחדת, היו הפרעות. לקרוא לזה אלימות? נהרג מישהו? אושפז מישהו? היתה אלימות מילולית של צעקות. אני לא כל כך רגיש לזה. ומוטב לא להיות. המערך יצר האשמה נגד עדה. הרי אלימות זה עניין של מזג, עניין של טמפרמנט.

לכד מהאלימות המילולית, כפי שאתה קורא לה, היו גם מיק"רים שז הצתות.

בשני מיקרי-הצתה לא נתפס איש. אני לא יודע מי הצית. לפעמים עושים זאת למען הרושם, בפרט שהמועדונים שהוצתו לא היו מפוארים במיוחד, עם רכוש או ספריות. זו היתה הצתה זולה מאוד.

בשנות נסיונך הארוכות נתקלת בתופעה דומה?

כן. יש לזה תקדים — ואדי-סאליב בבחירות של '59. נואמים שלנו בכנסת טענו שיש סיבות למהומות ויש לבדוק אותן. ומפא"י אמרה, או, שחרות תומכת בוואדי-סאליב ושהציבור חייב לדאוג ל-אמצעי-ביטחון נגד המתפרעים. יש להגיה שהמערך רצה גם הפעם להצליח ביצירת ואדי-סאליב הדש. אני חושב שהצליחו, לא יודע בכמה מנדטים, אולי בשנים שלושה-ארבעה, אבל הצליחו.

מה דעתך על תעמולת הכ"חירות של הליכוד?

תעמולת-הבחירות של הליכוד היתה די בינונית. לא חושב שהתעמולה חרמה הרבה להצלחת הליכוד, והתוצאות הוכיחו

אתה באמת סבור כך?

בוודאי. כולם היו נגד הליכוד. אבל היהודי הולך לתיאטרון. נהנה ממה שהוא רואה, מתעניין, מתרשם. אפילו נרגש. אבל הוא יודע שזה תיאטרון, או טל-וויזיה, או עיתון. הוא יוצא מהתיאטרון וחוזר למציאות שלו. כמו שהוא רואה אותה.

ממה לדעתך סבלה תעמו"רת-הבחירות של הליכוד?

בדיוק מאותן החולשות של תעמולת-

בן-גוריון אמר לנחום גולדמן: בגילי יש לי סיכוי טוב לזכות במדינת ישראל. אבל לבני, עמוס, ניפטי-ניפטי

הבחירות של המערך — יותר מדי צבעוניות, יותר מדי פירסומאים.

מה דעתך על בנין כתעמי לן בחירות?

בנין הצליח בתעמולת-הבחירות. נכון, הוא לא הצליח לכבוש אף לב של מפא"י-ניק, אבל הוא דיבר ודיבר והבינו אותו. הוא דיבר בשפה מובנת. מה שהוא אמר — הבינו. אחרי שהבינו היו כאלה שהיו בלתי-מרוצים וכאלה שהיו מרוצים. היו בלתי-מרוצים כי הבינו, והיו מרוצים כי הבינו. וזהו ההבדל: כששמעו את אבן או את פרס, בפרט את אבן, שמעו מילים אבל לא הבינו. אני לא הבנתי. קראתי מודעות ולא הבנתי מה הם באמת רוצים. אני מבין שהם רוצים שאהיה מרוצה מהם, אבל למה — את זה לא הבנתי.

מה דעתך על בנין האיש?

אני לא מוכן לדבר על בנין ככה. בנין הוא עניין לספר. אין שום ספק שאין

באדר-עופר בעת קבלת החוק עדיפות לרשימות הגדולות

דומה לבנין במדינה — לא בכוח הכ"רעה, לא בדיבור, לא באופי. אין כמו בנין במחנה המערך, ומזה אני מרוצה, ואין כמו בנין במחנה הליכוד. אני עצמי יושב עכשיו בבית, לא איכפת לי. לפעמים באים להתייעץ איתי. הייתי חודשים בעיקר אני יושב בבית.

האם אתה נפגש עם בנין?

אני רואה אותו לפעמים, לא במיוחד. פגישה כזאת, שמיועדת לשיחה, לא היתה לנו מאז שעזבתי את הכנסת. הוא בא

שלתעמולת-הבחירות היתה למעשה הש"פעה קטנה מאוד. זה לא פרי נסיון, זה לא המצאה, זה ידוע לעולם כולו. תעמולת בחירות יכולה להוסיף למי שבמילא חזי ל"ט בעד צד מסויים. היא יכולה לפעמים לעזור להכרעה של בוחר שלא החליט סופית, אבל לא יכולה לשנות החלטתו של בוחר המבוססת על רושם יומיומי, על גורמים תת-הכרתיים, על זיכרונות העבר ועל השפעת הסביבה המישפחתית. ההוכחה היא, שלו היתה איוו השפעה לעיתונות או לטלוויזיה, היה הליכוד מקי בקושי עשרה מנדטים.